

פניני הפרשה

בראשית

עלון מס' 955

955

שנה כ' התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. ניד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

מדור חדש: "לא תהו בראיה"

על תפקיד יצורים בבריאה, שעל פניו נראה שאין בהם תועלת

עבודת התפלה

וכל שיח השדה מרם יהיה בארץ וכל עשב השדה מרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה (ב. ה) – לא מובן וכי אדם הראשון נועד לעבוד את האדמה, וכי חרש וזרע, הרי היה בנן עדין והיו מלכים צולים לו בשר ומוזנים לו יין, וכל עבודת האדמה נעשתה אחרי הקללה של "בויעת אפך"? הדבר מבואר על פי פירוש רש"י: "ומה טעם לא המטיר? לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים". מכאן למדנו שעיקר העבודה שנדרשה מאדם הראשון היתה עבודת התפלה. הגשמים כאן למעשה כבר היו מוכנים לרדת ולהשקות את השדות, אולם המתינו עד לתפלתו של האדם אשר תגרום לירידתם. רואים מכאן שיתכן מצב שבו המשאלה שהאדם רוצה כבר מוכנה ומוזמנת לו באוצרו של הקב"ה, אך מונעים ממנו את הדבר רק כדי שיתפלל ויבקש.

מנהג אפוף מסתורין היה לבעל שם טוב הקדוש. מדי פעם במוצאי שבת היה עורך נסיעה לאי-שם, ומצדק עמו כמה מתלמידיו, אשר לא ידעו את מטרת הנסיעה וסיבותיה. במוצאי שבת אחת, הורה הבעל שם טוב לתלמידיו להצטרף אליו לנסיעה. לאחר נסיעה ארוכה, הגיעו לביתו של יהודי כפרי אחד. למראה האורחים הבאים בצל קורתו, אורו פניו של הכפרי. היה זה יהודי חסיד וירא שמים, שלא זכה בכל יום לקבל אורחים יהודים. הזדרז האיש וערך לפניו שולחן לסעודת 'מלוח מלכה', אך מכיון שעני ודל היה, לא היה בידו מה להגיש זולת מעט ממאכלי השבת שנותרו. למרבה הפליאה, פנה הבעל שם טוב אל הכפרי ואמר בחוסר שביעות רצון: "זהו זה? אין די בכך! יש להוסיף עוד מאכלים...". התלמידים, המה ראו כן תמוהו, אך בהכירם את רבם, ידוע ידעו כי יש דברים בננו. נכנס הכפרי אל המטבח ותר אחר מאכלים נוספים, אלא ששב בידים ריקות. לא ידע היהודי את נפשו, ומרוב צער התכנס בפינת הבית והחל לבכות ולהתפלל מעומק לבו: "רבוננו של עולם! תן לי שאוכל לתת לאחרים". בסיום הסעודה הדלה, הודו הבעל שם טוב וחבורתו לכפרי על האירוח, ועשו דרכם חזרה.

לשנה אחרת, לקחם הבעש"ט שוב לאותו כפרי, ומה השתוממו לגלות כי בקתו המטה ליפול של האיש, הפכה לארמון רחב ידיים, גינה מעטרת אותו סביב, ובתוך הבית רהיטים יקרים וכלים נאים. חרד האיש לקראתם, וערך לכבודם סעודה גדולה מלאה כל טוב. בתוך הסעודה, סיפר להם כי בביקורם הקודם הם הניחו ברכה אל ביתו, ומאותו זמן, האירה לו ההצלחה את פניה ונהפך עליו הגלגל לטובה. בדרכם חזרה, תלו התלמידים ברבם הקדוש עינים שואלות שיבאר להם סודו של דבר. "דעו" אמר להם הבעל שם טוב "מן השמים רצו להשפיע על אותו יהודי שפע טובה וברכה, אך הוא תמיד הסתפק במה שיש לו ולא התפלל על כך. היתה חסרה איפוא תפלה קטנה כדי שיקבל את כל השפע שראיתם. בכך שדחקתי בו להביא מאכלים נוספים, עוררתיו להתפלל ומולו התהפך".

עצה טובה	לא תהו בראיה
עצה לכעסן, הזכר לעצמך את הנזק שאתה גורם לבריאותך כתוצאה מהכעס. (ע"פ "חובת האדם בעולמו" ח"א).	רוק בלעדי הרוק, לא ניתן היה לאכול והיו אנשים מתים מרעב, שהרי אי אפשר לאכול בפה יבש. במחקר שנערך לפני מספר שנים, נחשפה היה מוזן נדיר המתגוררת בג'ונגלים הנוהגת להרטיב את כל המאכלים שלה בימי האגם בו היא נמצאת. פעם ניסו להרחיקה מן האגם ומתה. התברר כי לחיה זו אין בלוטות רוק. ולכן היא נאלצת לטבול את כל מאכליה במים כדי שיהיו נוחים לה לעיכול. כשהרחיקו אותה מן המים, לא יכלה לאכול וגוועה ברעב. (ע"פ "טובך יביעו").

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין כמה גדול ענין השלום וכמה שנוא ענין המחלוקת והפרוד ושנאת חנם, כי על ידי השלום השורר בין העם מצליחים בכל ענין, וברכה שורה בכל מעשה ידיהם".
(מגיד חדשות" ח"ט דרוש מ"ב)

בראשית ברא אלהים (א' א') – יש לרמוז שסופי תיבות בראשית ברא אלהים הן אותיות אמת, לרמוז שהעולם נברא בשביל האנשים שעובדים באמת ובתמים את ה', ולא בשביל הרשעים שמדברים שקר, ולא בשביל הצבועים המדברים אחד בפה ואחד בלב. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

הדמות המאחדת

ראש הישיבה כבוד גדול. פעם שימש מרן ראש הישיבה כסנדק בברית מילה והגאון רבי שריה כובד בברכת המילה, ואמר: "על כן בשכר זו אל חי חלקנו צורנו צָוָה להציל ידידות זרע קודש שארנו משחת", כדעת מרן ראש הישיבה (עי' בשו"ת בית נאמן ח"א חיו"ד סי' ד'). כששמע אותו מרן שליט"א שמח שמצא תנא דמסייע לו ושאלו: "האם כבודו דעתו ככה?", אמר לו רבי שריה: "לא, רק מפני כבודו אמרתי ככה".

בענייני דקדוק היה מתחשב מאוד בדעתו של מרן ראש הישיבה, וכמה פעמים ביקש לדעת את דעתו בענייני היגוי ודקדוק. פעם בא לפניו אברך אשכנזי וביקש לדעת איך לקרוא ק"ש בדקדוק. אמר לו רבי שריה: "אם מבקש אתה לצאת ידי חובת כל הדעות, הרי שעליך לבטא את האות צד"י כביטוי הספרדי המקורי", ושלח אותו לישיבה לקבל את המאמר הידוע של מרן שליט"א על היגוי האות צד"י.

עלון "בית נאמן" היה מונח על שלחנו בכל שבוע, והיה גומע אותו בשקיקה למרות גילו המבוגר. גם ירחון "אור תורה" היה תדיר על שולחנו, ובעצמו היה מפרסם שם מאמרים עוד לפני למעלה מארבעים שנה.

היה מעריך מאוד את ספרי הישיבה, והסכמותיו היו מעטרות אותם. וכידוע שוליו של ה'יתיקון קוראים' בהוצאת הישיבה מלאים בהערותיו הרבות.

בספרייתו בבית הכנסת שכנו כבוד שני סידורי איש מצליח, וזכורני שפעם נעלם אחד מהם וחיפש הרבה אחריו עד שנמצא. בימי שני וחמישי, היה קורא מתוך סידור "איש מצליח" את התחינות של הספרדים שאחרי תחנון.

כשקיבל לידי את הספר שו"ת "איש מצליח" בשנת התשל"ד, שלח מכתב מרגש ביותר למרן שליט"א בזה הלשון: "זה היום נתמלא הבית אורה אך מהול בתוגה. אורה זו תורה בקבלת ספר הנכבד ממר אביו הגה"ק זיע"א והי"ד, ותוגה - כי ישבתי שעות ארוכות כעת בערב וקראתי בכל לב כל ההקדמות וסיפורי התולדות והסיפור המעציב והנורא. ואני מרגיש ששתי עיני נוטפות מור עובר ואין הפוגות להאי שופרא וכו' שלא ידעתי עד היכן הדברים מגיעים, מחסידותו וקדושתו, והצור תמים פעלו וכו' ויהיה למליץ טוב על כל עמו ישראל הנתונים בצרה וצוקה. ומעתה חושבנא לטב בפרוס חדש אדר שמרבין בו בשמחה ואחריו ניסן שעתידין ליגאל ונסו יגון ואנחה".

תנצב"ה

בדור שבו המגזרות גוזרת את העם לגזרים, מעטות הן הדמויות שהצליחו לאחד בין חוגים ועדות. על רקע זה, בלטה לטובה דמותו של הגאון הצדיק רבי שריה דבליצקי זצ"ל שחיבר באישיותו המרתקת את כל הגוונים. כל חייו עמד בקשרים הדוקים עם חכמי הספרדים שלכאורה באו מעולמות אחרים לגמרי, אך התורה חיברה ביניהם והנעימו זה לזה בהלכה ובאגדה.

'רבי שריה' כפי שקראו לו כולם, היה משרידי דור דעה שזכה וגדל בין גדולי עולם של הדור הקודם מכל החוגים. ייחודיותו הצטיינה בכך שהיה על-עדתי ועל-מגזרי, מחוץ לכל ההגדרות והקטלוגים. מחד גיסא היה תלמידו של הגאון החזון איש ומאידך גיסא ינק את תורת הקבלה מהגאון המקובל רבי מרדכי שרעבי זצ"ל.

כל הלכה היה מקיים בפשטות ובדקדוק רב. למשל, הרמב"ם כותב בתחילת הלכות תעניות "מצות עשה מן התורה, לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור", ורבי שריה היה מקיים זאת בפשטות ותוקע בבית הכנסת שלו בעת צרה. הרמב"ם כותב שאסור להתפרנס מהתורה, ורבי שריה הקפיד על זה. בילדותי גרנו עמו בשכנות, וזכורני שהיה מחלק לנו בשלש רגלים קליות ואגוזים, כלשון ההלכה ממש.

ומעל הכל, איש אמת היה, שכל ענין 'הנראות' לא בא אצלו בחשבון. שום דבר בהנהגותיו לא היה שגרתי. בכל תחום היה עצמאי ומיוחד. כשהבין למשל שהיגוי האותיות במבטא האשכנזי שגוי, לא היסס לשנות, והיה מבטא חיי"ת ועיי"ן כספרדי מבטן ומלידה. ולאחר התפלה היה חוזר וקורא שוב קריאת שמע במבטא ספרדי עם הבדל בין פתח לקמץ וכיוצא. וכן נהג להטיל פתיל תכלת (ארגמון קהה קוצים) בציציותיו בבגד הטלית קטן.

קשר אמיץ ומעניין נרקם בינו לבין יבלח"ט מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א, קשר שנפרש על כארבעים וחמש שנים. במיוחד הם מצאו שיחה משותפת בעניינים שאין שאר חכמי הדור בקיאים בהם, כמו בדקדוק במסורה ובמנהג. במשך ארבעים השנים האחרונות, עברו ביניהם עשרות תכתובות, כשהרב שריה, ארי נעשה שוא"ל פעמים רבות בענייני דקדוק ובירור מנהגי תונס, ומרן מצדו מתייעץ עמו בענייני זמני היום הלכה ומנהג.

מרן שליט"א מתחשב מאוד בדעתו, ומזכירו הרבה בשיעוריו. וכמים הפנים לפנים, גם רבי שריה רחש למרן

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

כבשה במיר

אלמלא יום אחד הופיע לפתע אותו יהודי בשערי מיר. לתדהמת כולם, הוא חזר! גם הפעם התאספו כל בני העיירה לבית הכנסת וציפו לשמוע חוויות מארץ הקודש מכלי ראשון. וכי מלתא זוטרתא היא?! לא מפי השמועה אלא מעד ראייה ממש, שזכה לדרוך על עפר הארץ, למשש את אבני הכותל המקודשות ולנשום את אוירה המחכים והזך של ירושלים.

עלה האיש על הבימה והחל לספר ולתאר את הארץ הטובה ואת יושביה, את אוירא דארץ ישראל ואת נועם זיוה. הוא מתאר בפאתוס, והציבור שומע בשקיקה ושותה בצמא כל מלה.

ואז, לאחר התיאור הנפלא, נתכרכמו פניו, והוא עבר בקול נוגה לתאר את המצב הכלכלי הקשה בארץ ישראל. אין פרנסה, ואין אוכל לפי הטף, אמר בעצב, החיים שם קשים ואין מוצא.

ומתוך שדברך היה, נתן דרוור ללשונו והמשיך ותיאר את הדחק ואת לחץ החיים בו שרויים אנשי הישוב - כפי שאכן היה. ולא נתקררה דעתו עד שפלט מפיו משפט סיום קשה: "עדיף להיות כבשה במיר, מאשר להיות אדם בארץ ישראל..."

וכאן מגיע רבי דב לשיאו הדרמטי של הסיפור: בו ברגע שדיבת הארץ רעה יצאה מפיו, התרחשה זוועה לעיני הקהל המזועזע: פניו של האיש נפלו, כל גופו נשמט והוא החל צונח אט אט ארצה. הוא לא נפל, גם לא התעלף ולא איבד הכרתו, שריריו התנוונו וקומתו הזקופה הושפלה. תוך רגעים ספורים נותר האיש שרוע על ידיו ועל ברכיו הולך על ארבע, משהו שהזכיר מאוד את הילוכה של ה...כבשה...

בירחון "נצוצות" מובא הסיפור המצמרר הבא המראה עד כמה השומר פיו ולשונו מדיבורים מיותרים - שומר מצרות נפשו:

איש צדיק היה בירושלים של מעלה, רבי דב סוקלובסקי שמו. אפוף שתיקה של סייג לחכמה היה, רק לעתים נסדק חריץ בחומת הדומיה, וממנו בצבץ העושר הספון - תורת החיים של תשעים שנות חייו, בצל גדולי עולם ובסערות הימים.

הסיפור דלהלן, הינו שלל שזכינו בו ברגע של פריצת סכר השתיקה שאפפה את דמותו. וכך סיפר רבי דב זצ"ל:

בעיר מיר חי יהודי אמיד, בעל בעמיו. נכסיו היו מוצלחים וקרובים לעיר, והברכה היתה שרויה במעשי ידיו, באופן שלא נשקפת כל סיבה שתצדיק שינוי כל שהוא במערך חייו.

למרות זאת, פשטה ביום בהיר השמועה, שאותו עשיר מחסל את כל עסקיו ומוכר את מטלטליו. היתכן?! מדוע? התשובה לא איחרה לבוא: אותו יהודי בעל רגש חם, החליט לעקור ממקומו ולעלות לארץ הקודש, לחון את עפרה ולקיים בגופו מצות ישוב ארץ ישראל.

השמועה היכתה גלים של חיבה ואהדה למעשהו הנאצל. בבוא יום הפרידה, התאספו בני העיירה להיפרד ממנו ברגשי קודש, בערגה לארץ הנכספת ובקנאה סמויה, על שזכה הוא למה שאחרים לא זכו: לעלות לארץ ישראל. אף הוא ענה כנגד המברכים: "לשנה הבאה כולנו יחד בירושלים הבנויה", וכך נפרדו לשלום.

עברו כמה חודשים. האירוע כמעט ושקע במצולות העבר,

☺ זה אף חוק! ☺

יום אחד יצא רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל אל רחוב העיר. פגש בו המלך, כשהוא מלווה בבני פמלייתו. "לאן פניך מועדות?" שאלו המלך. "אינני יודע", השיב רבי יהונתן.

"מה הפירוש אינך יודע?" התרגז המלך. "קחו אותו למעצר!". מיד נתפס רבי יהונתן ונחבש בכלא.

כעבור שעה קלה, נרגע המלך ושכך זעמו. שלח לקרוא אליו את רבי יהונתן שיסביר לו פשר תשובתו המוזרה.

"אדוני המלך", אמר רבי יהונתן, "בהלכה השבתית לך. לעולם אין אדם יודע לאן רגליו מוליכות אותו. והראיה: בצאתי מביתי היו פני מועדות לבית הכנסת, ולבסוף הגעתי לבית המעצר..."

☺ חוק חוק אף... ☺

מח' מצעדי גבר...

אוד המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: אשה שאמה נתניירה ע"י רב שלא קיבלו את מעשה הגיור שלו בקהילות החרדיות, והם החליטו לעבור שוב גיור לחומרא. לאחר הגיור הם פנו לרב מצרפת על מנת שיסדר להם פעם נוספת חופה וקידושין. כעת הרב שואל האם עליהם לעשות שוב חופה וקידושין עם כל הברכות ועם כתובה חדשה, והאם כותבים שם האשה ושם אמה, ומה גובה הכתובה? (השאלה נשאלה מאת "מרכז רבני אירופה")
תשובה: אם הרב הראשון ירא שמים ואיננו רפורמי או קונסרבטיבי, אין לברך שנית. אלא יעמדו אצל רב המקדש לחתן וכלה אחרים ויכוין בברכתו עליהם, ויתן לה טבעת בפני שני עדים. ויכתבו כתובה שנית עם שם אמה כדת. וסך הכתובה מאתים זוז. ואם הרב הראשון אינו ירא שמים, יעשו חופה וקידושין הכל מחדש בברכה. וסך הכתובה מאה זוז כדין גיורת.

שאלה: בשעה טובה ומוצלחת אירסתי את שתי בנותיי בחודש האחרון, ואף קבענו כבר תאריך לשתי החתונות – שבועיים בין חתונה לחתונה. אבקש לשאול האם ישנה בעיה להשיא שתי בנות בחודש אחד? **תשובה:** אין בעיה. אבל יעשו בשני אולמות ואפילו בשתי ערים.

שאלה: שמעתי שדעת כת"ר נר"ו שחתן ביום חתונתו יתענה. האם אכן כך היא דעתו? **תשובה:** כך דעתי וכך נהגנו, אם אין הדבר מפריע לחתן. ולפחות יתענה חצי יום או יום לפני בן.

שאלה: חתן המתענה ביום חופתו, האם יכול לשבור את הצום מיד בצאת הכוכבים או שעליו להמתין עד לסיום החופה? **תשובה:** אפשר לאכול מיד בצאת הכוכבים.

שאלה: האם נהגו שגם הכלה מתענה ביום חופתה? **תשובה:** הכלה אינה מתענה. וכ"כ הבא"ח.

שאלה: אם קשה לי לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום בפעם אחת, האם מותר לי לפצל את הקריאה לכל ימי השבוע?

תשובה: אל תפצל, כי זה פוגם במלאך הנברא ממצוה זו כמ"ש הכה"ח. תחשוב בלבך שאם יתנו לך 100 ש"ח על כל פרשה – ודאי תקרא, ותרשום לעצמך כל שבוע שמגיע לך מאה מאתים וכו', ויום אחד תקבל את הכל בעה"ו. (רעיון זה למדתי מכתבי הרב דוד זריצקי זצ"ל).

שאלה: מה המטרה בקריאת תרגום אונקלוס? אני מאוד אוהב לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום, אבל כמעט ואיני מבין כלום מהתרגום?

תשובה: ומי שאינו מבין חומש, לא יקרא כלום? תלמד ארמית ותראה כמה חכמה יש בתרגום. במקום אחד תירץ אונקלוס שתי קושיות של רש"י באות אחת, ובפסוק "כי המליץ בינותם" כתב אונקלוס מלה אחת שכוללת 37 מלים של רש"י! אם בכל זאת קשה לך – תלמד גם רש"י (עיין בשלחן ערוך סימן רפ"ה).

שאלה: האם מותר לקרוא שנים מקרא ביום ששי לפני התפלה ולהמשיך אחרי התפלה? **תשובה:** לחלק הפרשה לחצאין לא כדאי.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל
לרפואת פסח יוסף בן מלכה הי"ו